

JAAR VERSLAG 2024

STICHTING APENHEUL

Voorwoord

Na acht jaar is er een eind gekomen aan mijn voorzitterschap van de Raad van Toezicht (RvT) van Apenheul. Daarom een iets ander voorwoord bij het jaarverslag dan anders. In de afgelopen acht jaar is te veel gebeurd om bij alles stil te staan. Maar ik wil van de gelegenheid gebruik maken om een aantal mensen persoonlijk te bedanken. Roel Welsing (directeur), met wie mijn Apenheul avontuur ongeveer tegelijk begon. Mijn collega's in de RvT. Maar zeker ook de toegewijde medewerkers van ons park. En ik schrijf ons, want afscheid nemen van deze familie valt me af en toe nog zwaar. Het enthousiasme en de liefde voor de dieren heb ik de afgelopen jaren overgenomen van hen die iedere dag voor het park werken. Dank daarvoor!

In die acht jaar is er veel gebeurd. Corona popt natuurlijk meteen op. Een ontzettend onzekere tijd voor iedereen, zeker ook voor Apenheul. Het park moest maanden dicht, net als onze congreslocatie. Er was angst voor de toekomst en er waren heel directe gevolgen voor een aantal medewerkers. Dat gaat je niet in de koude kleren zitten. Ik ben blij dat we er uiteindelijk goed uit zijn gekomen. Als meest blij momenten denk ik aan de openingen van de nieuwe gedeelten in het park. Spannend om te besluiten om te gaan investeren. Ontzettend leuk om mee te denken over hoe en wat qua investeringen. Fantastisch om te zien welke effecten deze gebieden hebben die echt Apenheul ademen. Ook de zoektocht naar nieuwe mogelijkheden om inkomsten voor ons park te genereren heeft tot mooie dingen geleid. Met Winterheul als laatste prachtige voorbeeld. Want: alles wat we deden en doen moet wel passen bij ons DNA. We zijn er voor soortbehoud, natuurbehoud en natuureducatie. Ons park is hiervoor het middel, maar dus niet het belangrijkste!

De link naar het afgelopen jaar is gelegd. Daarover gaat dit jaarverslag. Onze kosten zijn een grote bedreiging. Zoals in elke sector zijn de personeelskosten gestegen, net als de inkoopkosten. Daarbij komt de nog altijd onzekere situatie rond parkeren, waar we juist bij de topdagen last van hebben. We hebben veel dingen gedaan om bij te sturen. Op personeelsgebied is er het nodige veranderd. Een aantal MT- leden heeft om verschillende redenen afscheid genomen, sommigen na vele jaren. Het MT is weer compleet, maar dit heeft natuurlijk effect.

De RvT heeft in 2024 zes keer vergaderd met de bestuurder. Daarnaast is de auditcommissie verspreid over het jaar een aantal keer apart bij elkaar geweest, waarvan twee keer met de accountant. Een delegatie van de RvT heeft twee keer met de Ondernemingsraad gesproken in 2024. De dierencommissie van de RvT heeft een aantal keer vergaderd en gesproken met de Zoölogisch Manager en de onderzoeker/dierenwelzijnsmedewerkster. De remuneratiecommissie van de RvT heeft twee keer een evaluatiegesprek gevoerd met de bestuurder. In 2024 heeft een zelfevaluatie van de RvT plaatsgevonden en daarnaast is uitvoerig gesproken over

Governance, zittingsduur en meer van dat alles. Gesprekken hierover zijn nog niet klaar. Kortom, Apenheul is volop in ontwikkeling. En zal dit ook blijven.

Ook vanaf deze plek wil ik mijn opvolger Kees Rutten veel succes wensen en net zoveel plezier als ik heb gehad. Ook mijn oud-collega's in de RvT wens ik alle goeds. En natuurlijk: medewerkers, keep up the good work! Geniet met volle teugen van jullie bijzondere plek. Ik hoop jullie nog veel tegen te komen in het park.

Olaf Prinsen, voorzitter Raad van Toezicht 2017-2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
1. Doelstellingen en activiteiten	4
2. Structuur en organisatie	5
3. Onze dieren	7
4. Bezoekers	8
5. Apenheul Natuurbehoudfonds	9
6. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	10
7. Financiële ontwikkelingen	11
8. Risico's en risicobeheersing	12
9. Stichting WereldNatuurhuis	14
10. Toekomst	15
11. Dankwoord	16
12. Financiële gegevens	17
13. Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	20

1. Doelstellingen en activiteiten

Statutaire Doelstelling

Stichting Apenheul (hierna: Apenheul) heeft ten doel natuurbeschermingseducatie en soortbehoud (d.w.z. behoud van bedreigde diersoorten en hun leefgebieden) door middel van het beheer en de exploitatie van een dierenpark met als specialiteit primaten. De stichting doneert jaarlijks een deel van haar opbrengsten aan Apenheul Primate Conservation Trust (in communicatie Apenheul Natuurbehoudfonds) om invulling te geven aan haar ambitie tot het behoud van de natuur.

Activiteiten

De stichting exploiteert het apenpark Apenheul in Apeldoorn, dat zich voornamelijk richt op dagbezoekers en seizoenkaarthouders afkomstig uit Apeldoorn, de verblijfsrecreaties op de Veluwe en uit andere delen van Nederland. Daarnaast worden internationale toeristen aangetrokken, met een focus op Duitsland en in mindere mate België.

Apenheul richt zich ook op het organiseren van zakelijke activiteiten en evenementen en deze activiteit vormt een steeds belangrijkere bron van inkomsten en zichtbaarheid van Apenheul.

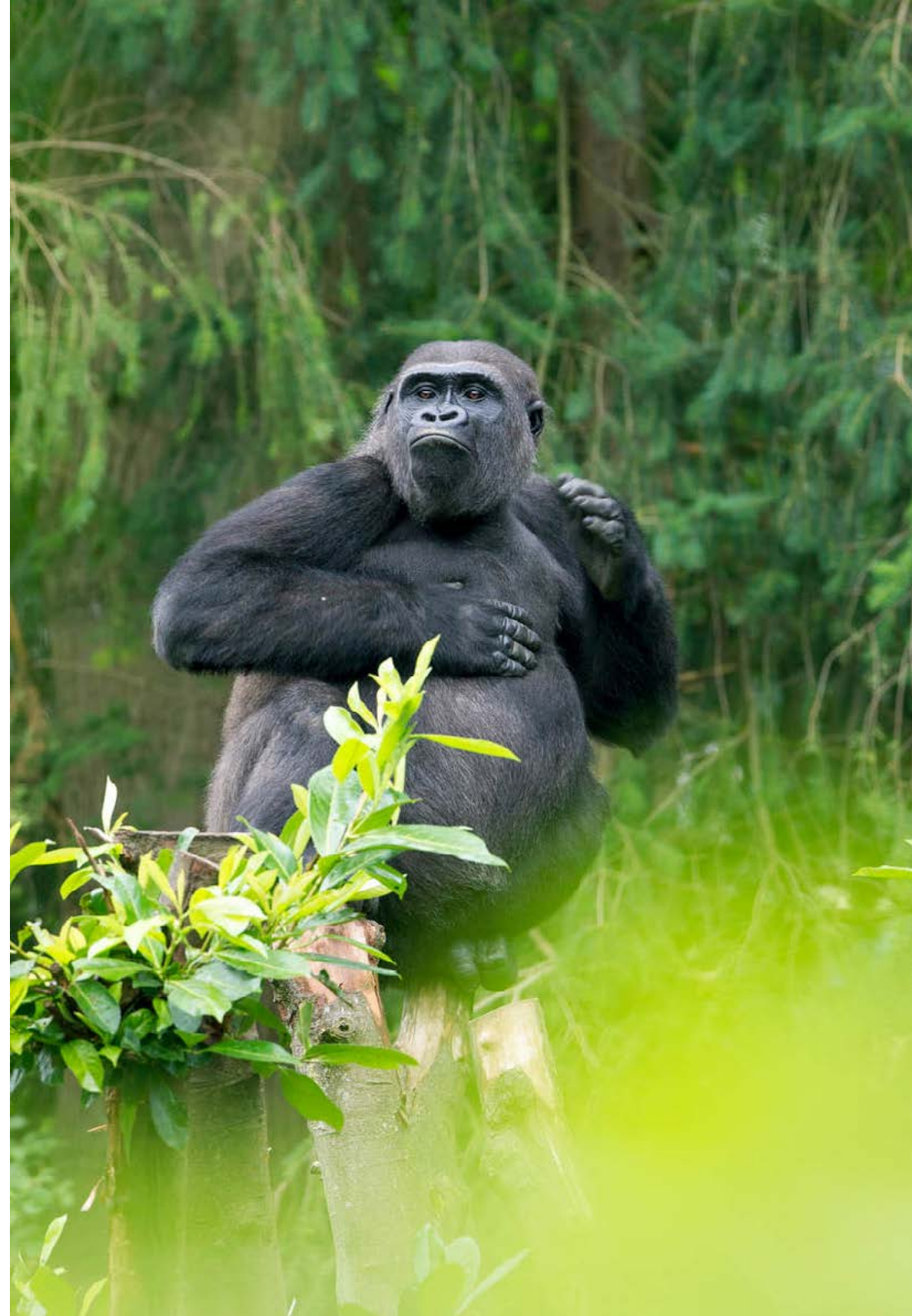
Ten slotte vormen fondsenwervende activiteiten een steeds belangrijkere extra bron van inkomsten voor onze missie.

Missie

Apenheul is een stichting zonder winstoogmerk. We willen liefde voor dieren en natuur stimuleren bij onze gasten. Binnen én buiten Apenheul. We werken wereldwijd aan natuurbehoud en ondernemen zo duurzaam mogelijk. Dat was al belangrijk bij de oprichting van het park in 1971 en dat is nu relevanter dan ooit. De natuur staat immers onder grote druk: veel diersoorten worden met uitsterven bedreigd en er verdwijnt steeds meer natuur. De missie van Apenheul is vastgelegd in statuten van de stichting.

Visie

In Apenheul willen we liefde en respect voor dieren en natuur stimuleren. Hoe? Door mensen op een bijzondere manier in contact te brengen met de natuur. In Apenheul staan onze gasten oog in oog met honderden apen. Deze leven in grote, natuurlijke verblijven en de meeste lopen zelfs los tussen de bezoekers. Bovendien lijken apen veel op mensen: wij kunnen veel van ze leren. Een dagje in Apenheul is dan ook een onvergetelijke ervaring die mensen bijblijft. We hopen dat gasten na een bezoek verwonderd zijn geraakt door de natuur en zelf een steentje willen bijdragen aan het behoud ervan.

2. Structuur en organisatie

Apenheul is een stichting met ideële doelstellingen. Het bestuur wordt gevormd door een eenhoofdige statutaire directie.

Apenheul heeft een Code of Governance die periodiek wordt besproken met de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft haar functioneren geëvalueerd in 2024 en op basis daarvan is de Code of Governance aangescherpt, zonder dat er grote wijzigingen nodig zijn. Helder bestuur en zorgvuldig toezicht geven ruimte aan inhoudelijk, integer en zakelijk presteren. Een duidelijke governance code biedt een normatief kader voor goed bestuur en toezicht in organisaties. In de code of governance wordt beschreven hoe wij als Apenheul onze governance hebben ingericht. Met deze code laten de verantwoordelijke bestuurder en toezichthouders van Apenheul ook aan de buitenwereld zien wat zij onder goed bestuur verstaan en hoe zij dat hebben georganiseerd. Deze code is daarmee een leidraad voor onze bedrijfsvoering.

De Code of Governance is te vinden op de website apenheul.nl/over-apenheul/stichting-apenheul.

Daarnaast conformeert Apenheul zich aan vele (inter-)nationale gedragscodes:

- European Association of Zoos and Aquaria (EAZA), code of Ethics;
- World Association of Zoos and Aquaria (WAZA); code of Ethics & Animal Welfare
- Nederlandse Vereniging van Dierentuinen (NVD); ethische Code, Duurzaamheid Code en Code Diertransacties.

Gevoerde Beleid

De strategie van Apenheul is vastgelegd in het vijfjarenplan 'Apenheul daagt je uit', dat loopt tot en met 2025. Jaarlijks vertaalt het MT van Apenheul de strategie naar een jaarplan en begroting, die ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Raad van Toezicht. In 2024 heeft de organisatie gewerkt aan een nieuw meerjarenplan 'Expeditie Apenheul' voor de jaren 2025-2029 wat een overzicht geeft van de koers voor de komende jaren.

Het beleid van Apenheul is er in het verslagjaar onverminderd op gericht voldoende particuliere en zakelijke bezoekers te ontvangen om zo een gezonde financiële positie te behouden. Apenheul streeft ernaar om deze bezoekers – in het kader van de stichtingsdoelstellingen – een aangenaam en hoogwaardig “dagje dierentuin danwel evenement” te bieden, met goede educatieve aspecten op het gebied van natuur en duurzaamheid, om zo de liefde voor de natuur bij de gasten te vergroten.

Daarnaast gaat Apenheul verder met het vinden van sponsors en donateurs om daarmee een derde bron van inkomsten voor het park te genereren.

Gelieerde partijen

Gelieerd aan Apenheul is Stichting WereldNatuurhuis. Daarin is het gebouw De St@rt ondergebracht. De algemeen directeur van Apenheul is tevens statutair directeur van Stichting Wereldnatuurhuis. De Raad van Toezicht van Apenheul houdt ook toezicht op deze stichting, waarmee de samenhang tussen beide stichtingen is gewaarborgd.

Apenheul Primate Conservation Trust (hierna: Apenheul Natuurbehoudfonds) is tevens een aan Apenheul gelieerde stichting. Met het Apenheul Natuurbehoudfonds (ANF) geeft Apenheul invulling aan haar ambitie om de natuur te behouden voor toekomstige generaties. De projecten op het gebied van natuurbehoud zijn ingedeeld op basis van vier pijlers: educatie, natuurherstel, natuurbescherming en onderzoek.

De stichting heeft een eigen directeur/bestuurder, die wordt betaald door Apenheul en die rechtstreeks verantwoording aflegt aan dezelfde Raad van Toezicht als die van Apenheul. Daarmee is de samenhang tussen beide stichtingen ook hier geborgd. Apenheul en Apenheul Natuurbehoudfonds hebben beide een ANBI-status.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht ziet toe op het beleid en de uitvoering van de stichtingen. In het verslagjaar zijn geen mutaties geweest in de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht bestaat uit de volgende leden:

Rvt	Functie	Benoeming	Herbenoembaar	Aftreden op
O. Prinsen	Voorzitter	2017	Nvt	01-01-2025
L. Sterck	Lid	2015	Nvt	01-01-2027
G. Hop	Lid	2018	2027	30-10-2030
F. Verstappen	Lid	2019	2025 / 2028	23-04-2031
H. v.d. Meer	Lid	2020	Nvt	25-06-2025

Medewerkers

In 2024 waren er 109 medewerkers in dienst bij Apenheul. Gemiddeld over het verslagjaar is dit 72 fte.

Naast deze medewerkers hebben we voor onder andere onze afdelingen dierverzorging, horeca, bezoekersservice, de souvenirwinkel, parkdienst en banqueting ook in 2024 uitzendkrachten ingehuurd.

En tenslotte waren er ruim 80 vrijwilligers die zich afgelopen jaar hebben ingezet voor de organisatie.

Organisatiestructuur

Binnen Apenheul is de algemeen directeur eindverantwoordelijk voor de gehele bedrijfsvoering en rapporteert aan de Raad van Toezicht.

Het MT bestaat uit de algemeen directeur en zes andere leden. Het MT heeft de operationele verantwoordelijkheid voor het bedrijf en overlegt in principe tweewekelijks. In deze vergadering vindt de besluitvorming met betrekking tot de aansturing en de ontwikkeling van de organisatie plaats.

In 2024 is de organisatiestructuur van Apenheul gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Tot medio 2024 was de parkmanager verantwoordelijk voor de veiligheid, het beheer en onderhoud, de volledig hospitality in het park (inclusief de horeca) en de evenementen en congressen (inclusief banqueting).

Om meer aandacht kunnen geven aan de verschillende disciplines is de functie van Manager Horeca en Banqueting gecreëerd, welke tevens lid is van het MT. Daarnaast vallen het Hoofd Congressen en Evenementen en het Hoofd Fondsenwerving nu rechtstreeks onder de directeur.

Hierdoor is de parkmanager nu verantwoordelijk voor de veiligheid, het beheer en onderhoud en de bezoekersservice en souvenirwinkel.

Ondernemingsraad

Apenheul heeft een Ondernemingsraad, bestaande uit vier gekozen leden, die zes keer per jaar overleg heeft met de directie en de Manager Mens en Organisatie.

Cultuur, gedrag en motivatie

Het werkklimaat is belangrijk voor zowel de vaste medewerkers als ook voor de grote groep flexibele krachten. Een goede samenwerking met uitzendpartijen is daarom cruciaal. Apenheul werkt met een inhouse uitzendbureau om zo goed de verbinding te houden met de flexibele krachten en het uitzendbureau. Apenheul vindt de binding met de uitzendkrachten van groot belang en wil graag dat flexkrachten meerdere seizoenen komen werken. Door te kiezen voor één bureau dat nagenoeg dezelfde kernwaarden hanteert als Apenheul, kunnen we de kwaliteit en de cultuur die we nastreven eenvoudiger gelijk trekken. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt zet het uitzendbureau, samen met Apenheul, extra in op de binding met de flexibele krachten door o.a. nog meer aandacht te besteden aan de onboarding, de begeleiding tijdens eerste werkdagen en de verbinding van de medewerkers onderling.

Medewerkers en vrijwilligers geven samen met de dieren invulling aan wat Apenheul is. Om daar regelmatig bij stil te staan, wordt iedere maand in Apenheul een zogenaamde Missie Meeting gehouden. In die bijeenkomst staan we stil bij 'waarom we de dingen doen die we doen', de essentie van Apenheul. Daarnaast zijn we in 2024 begonnen met zogenaamde Kwartaalbijeenkomsten, waarin we alle medewerkers bijpraten over de financiële stand van zaken en de grotere projecten van Apenheul.

3. Onze dieren

In Apenheul dragen we actief bij aan het behoud van apensoorten in dierentuinen én in het wild. De dieren die je in Apenheul ziet (onze diercollectie) zijn uniek in de wereld. Bovendien zijn ze essentieel om onze doelstellingen te realiseren. Dankzij de dieren in Apenheul kunnen wij bezoekers immers meer vertellen over hun soortgenoten en leefgebieden in het wild. Zo stimuleren we liefde en respect voor dieren en natuur en werken we heel concreet aan datgene waar Apenheul voor opgericht is; soortbehoud en natuurbeschermingseducatie.

Het houden van dieren brengt ook een verantwoordelijkheid met zich mee. Daarom stellen we onszelf constant de vraag: Waarom houden we de soorten die we in Apenheul hebben? We willen het houden van dieren nadrukkelijk ten dienste laten zijn aan onze missie. Daarnaast zijn we constant bezig met innovatie in het verbeteren van de manier waarop we voor de dieren zorgen.

In Apenheul leven 34 soorten apen en een groot deel van deze soorten is (ernstig) bedreigd. Vrijwel alle soorten in Apenheul zijn onderdeel van de EAZA Ex Situ programmes (EEP'S). In het kader van deze populatiemanagementprogramma's zijn ook in 2024 weer diverse dieren van en naar Apenheul verhuisd. Door samen te werken met andere (internationale) dierentuinen houden we een genetisch gezonde en demografisch stabiele populatie in dierentuin in stand.

Het is belangrijk te weten dat met deze diertransporten geen geld gemoeid is, op de transportkosten na. Ieder dier is 'onbetaalbaar' en dus is lang geleden afgesproken dat alle dierentuinen die zijn aangesloten bij EAZA niet betalen voor dieren, maar deze belangeloos met elkaar uitwisselen in het kader van de populatiemanagement-programma's.

Geboortes

In de populatiemanagementprogramma's wordt aangegeven welke individuen nakomelingen mogen krijgen en waarom. Soms zijn we genoodzaakt anticonceptie in te zetten, omdat we niet voor alle dieren kunnen garanderen dat er plek is in andere dierentuinen zodra ze groot zijn. Dit is één van de manieren waarop we een genetisch gezonde populatie proberen te behouden.

Kennis en Onderzoek

De afdeling Kennis & Onderzoek houdt zich primair bezig met het realiseren van de missie van Stichting Apenheul; het stimuleren van liefde voor dieren en natuur. Dit doen we op verschillende manieren vanuit de verschillende rollen van onze dierspecialisten.

Wetenschappelijk onderzoek is één van de fundamenteën van Stichting Apenheul. Naast dat we zelf onderzoek verrichten, faciliteren we ook fundamenteel en toegepast onderzoek van externe onderzoekers en werken we samen met diverse wetenschappelijke instituten en hogescholen. Hiermee leveren we een wezenlijke bijdrage aan het vergroten van onze kennis over de, veelal bedreigde, diersoorten in Apenheul. Dat is belangrijk, want mede door relatief kleine populaties in combinatie met vaak moeilijke omstandigheden voor onderzoek in het wild is die kennis vaak zeer schaars. Aanvullende studies zijn onmisbaar om antwoord te krijgen op vragen die we in het wild niet kunnen onderzoeken.

Daarnaast is voor het optimaliseren van populatiemanagement, verzorging en dierenwelzijn blijvend onderzoek nodig. Daarmee dragen studies in en door Apenheul (in)direct bij aan het beschermen van dieren en hun leefgebieden. Apenheul biedt daarnaast een unieke omgeving voor studenten om hun vaardigheden te ontwikkelen.

Educatie

Het vertellen van verhalen over dieren en natuur is een essentieel onderdeel van onze missie. We zien de apen in Apenheul als ambassadeurs van hun soortgenoten in het wild. We vertellen onze gasten meer over de dieren hier, maar ook over hun soortgenoten en de situatie in het wild. Met als doel dat zij net zo verwonderd raken door dieren en natuur als wij. En dat dat leidt tot duurzamer gedrag bij al onze gasten.

Daarnaast gaan we zelf bij scholen langs om daar ons verhaal te vertellen en begeleiden we stagiaires en onderzoekers uit het MBO, HBO en WO tijdens hun studie en/of onderzoek.

4. Bezoekers

Afgelopen jaar hebben we ruim 520.000 bezoekers mogen ontvangen in ons park, waarvan ongeveer 28.000 tijdens de eerste editie van Winterheul.

We hechten als Apenheul veel waarde aan onze bezoekersbeleving. Daarom laten we jaarlijks een bezoekerstevredenheidsonderzoek uitvoeren. Dit bezoekersonderzoek is door ruim 6.000 bezoekers ingevuld.

Gemiddelde gaven de bezoekers ons als rapportcijfer een 8,5.

En de NPS (Net Promoter Score) die uit het onderzoek blijkt is +55. De score is gestegen met +9 t.o.v. vorig jaar. Cijfers waar we erg trots op zijn.

Een deel van onze bezoekers heeft een seizoenkaart. Voor 2024 hebben we 16.404 seizoenkaarten verkocht. Dit aantal is ongeveer gelijk als in 2023.

De seizoenkaarthouders hebben ons in 2024 gemiddeld drie keer bezocht.

En om te zorgen dat elk bezoek onvergetelijk is, is in Apenheul altijd wat te beleven. Zo hebben we gedurende het jaar verschillende activiteiten.

Een greep uit deze activiteiten:

- Yoga tussen de orang-oetans;
- Diverse lezingen met gastsprekers voor allerlei doelgroepen;
- Dagje dierv verzorging, waarbij kinderen hielpen met het klaarmaken van eten voor de apen;
- Een speciale bladstripavond;
- Expeditie Na-aap.

Positie Apenheul in de markt

Apenheul is en blijft één van de meest populaire dagattracties van Nederland. Apenheul staat op nummer 8 in de top 50 sterkste dagattractiemerken in Nederland. Dat is gelijk aan 2023 (bron: Brand Alchemy™, Beerda 2024). Hiermee is Apenheul ook het sterkste dagattractiemerk van de provincie Gelderland.

Congressen en evenementen

Naast dat je als dagbezoeker ons park kunt bezoeken, organiseren we ook (zakelijke) congressen en evenementen. In onze unieke congres- en vergaderlocaties midden in de natuur hebben we in 2024 een indrukwekkend aantal van 168 evenementen gehouden, waarmee we een totaal van ongeveer 15.500 gasten hebben bereikt.

Bij zoveel mogelijk evenementen proberen we een link met de apen te maken, door bijvoorbeeld een voederpresentatie in het programma op te nemen of een lezing van één van de Apenheul-experts te geven. Zo kunnen we ook deze bezoekers de liefde voor de dieren en de natuur meegeven.

Winterheul

Tot afgelopen jaar was Apenheul altijd in de winterperiode (van november tot maart) enkel geopend op afspraak voor groepen. De afgelopen jaren waren we op zoek naar een propositie waarmee we ook in de winterperiode bezoekers naar het park konden krijgen. Deze hebben we gevonden. Afgelopen winter was de eerste editie van Winterheul! In samenwerking met MOJO konden bezoekers in een aantal weken rondom Kerst genieten van een natuurwandeling met betoverende projecties die een verhaal over de Veluwe natuur vertelden. Deze eerste editie heeft in drie weken ongeveer 28.000 bezoekers naar ons park gebracht. Op het moment van het schrijven van dit verslag evalueren we Winterheul en bekijken we of, en zo ja hoe, we hiermee verder willen gaan de komende jaren.

5. Apenheul Natuurbehoudfonds

Natuurbehoud is belangrijker en actueler dan ooit en een integraal onderdeel van onze missie. Daarom steunt en initieert Apenheul via het Apenheul Natuurbehoudfonds (ANF) over de hele wereld projecten om apen en hun leefgebieden te beschermen.

De projecten op het gebied van natuurbehoud zijn ingedeeld op basis van vier pijlers: educatie, natuurherstel, natuurbescherming en onderzoek.

Afgelopen jaar bestond ANF 30 jaar! Al zo lang zetten we ons in voor de bescherming van primaten in het wild en hun leefgebieden.

Een kleine greep uit de impact die wij hebben op apen in het wild:

- Op Madagaskar richten wij ons op natuureducatie in afgelegen gebieden om bij de inwoners/bewoners op jonge leeftijd al draagvlak voor natuurbescherming te creëren;
- In Peru leren tieners over bosbeheer en het beschermen van bedreigde diersoorten;
- In Indonesië konden het afgelopen jaar 100 bosbranden worden bestreden;
- In Congo loop een project om de genetische diversiteit van laaglandgorilla's te onderzoeken, waarbij de aanwezigheid van onderzoekers tegelijk helpt stroperij tegen te gaan.

Kijkend naar de toekomst, zal ANF haar impact blijven vergroten. We streven naar de uitbreiding van educatieve programma's, het lanceren van nieuwe natuurherstelprojecten en het intensiveren van onze inspanningen op het gebied van natuurbescherming en onderzoek. We willen een blijvende impact maken op het behoud van biodiversiteit.

En daarnaast reist begin 2025 één van onze diervverzorgers af naar het gorillaproject in Congo. Hij verwacht hier zijn kennis in te kunnen zetten voor het onderzoek naar de gorilla's en natuurlijk ook om meer kennis op te doen over het gedrag van gorilla's in het wild, om deze te kunnen gebruiken bij het verzorgen van de gorilla's in Apenheul.

De volgende projecten heeft ANF afgelopen jaar ondersteund:

Educatie
Pacha Phuyu (Peru)
My Rainforest My World (Madagaskar)
Franjeapen (Guinee)
Titi's, Mono Tocón (Peru)
Natuurherstel
Seeds of Hope (Madagaskar)
Orang oetans, Hutan (Maleisië)
Natuurbescherming
Meerkatten, Tchimpounga JGI (Congo)
Orang-oetans, Borneo Nature Foundation (Indonesië)
Slingerapen, Paso Pacífico (Nicaragua)
Talapoins (Kameroen)
Kroonsifaka's, Impact Madagascar (Madagaskar)
Gouden Leeuwapen, GLT (Brazilië)
Onderzoek
Bonobo's, Lola ya Bonobo (Congo)
Gorilla's, Mbeli Bai (Congo)
Slingerapen, Kawsay (Peru)
Gibbons, Anoulak (Laos)
Blauwoogmaki (Madagaskar)

6. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Impact maken

Apenheul heeft als missie liefde voor dieren en natuur te stimuleren bij onze gasten. Binnen én buiten Apenheul. We werken wereldwijd aan natuurbehoud en ondernemen zo duurzaam mogelijk.

Om goed te kunnen laten zien wat Apenheul allemaal doet op het gebied van impact maken, hebben we in 2024 voor het eerst een impact-rapport gemaakt. Dit rapport geeft een weergave van wat we allemaal hebben gedaan en gerealiseerd in het afgelopen jaar op het gebied van educatie, natuurbehoud en duurzaam ondernemen.

Het rapport is te vinden op onze website: [Apenheuls impact 2024](#).

Sociale aspecten

Bij Apenheul staan kernwaarden als gastvrij, sprankelend en vooruitstrevend hoog in het vaandel. Medewerkers bij Apenheul spelen een belangrijke rol in het vertalen van deze kernwaarden naar de praktijk. Hiervoor is een goed werkklimaat van belang. Apenheul laat sinds 2017 periodiek medewerkerstevredenheidsonderzoek uitvoeren. Dit heeft als doel de goede punten te behouden en de ontwikkelpunten op te pakken. Het laatste onderzoek vond eind 2021 plaats. De uitkomst van het onderzoek was over het algemeen zeer positief en goed voor de verkiezing tot Beste Werkgever als onderdeel van World-class Workspace.

We willen een actieve bijdrage leveren aan een inclusieve samenleving en werken daarom samen met het Thomashuis (een woonvoorziening voor mensen met een verstandelijke beperking). Bewoners van het Thomashuis werken periodiek in Apenheul en maken bijvoorbeeld de buttons voor ANF die in het park worden verkocht. Andere (lokale) maatschappelijke stichtingen met wie wij samenwerken zijn Stichting Da Capo, die migrantenvrouwen ondersteunt, en Stichting Present, die mensen die het moeilijk hebben in staat stelt om een dagje uit te ervaren.

Via partners als Stichting Present en Leergeld Apeldoorn-Voorst biedt Apenheul vrijkaarten aan en worden mensen die het minder makkelijk hebben in staat gesteld om het park te bezoeken.

De ontwikkeling van jongeren past ook goed bij de doelstellingen van Apenheul. Apenheul biedt waar mogelijk stage- en leertrajecten aan bij onder andere de afdelingen Dierverzorging, Mens & Organisatie en Kennis & Onderzoek. Met Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) werken we samen om kinderen te leren over het belang van goede voeding en beweging.

Toegankelijke Recreatie

Apenheul wil graag een toonaangevend dierenpark zijn, niet alleen voor onze dieren en voor onze medewerkers, maar ook voor onze bezoekers. Toegankelijkheid voor iedereen, dus ook voor mensen met een beperking, hoort daarbij.

Op 1 februari 2023 hebben we samen met 17 andere partijen de handen ineengeslagen voor een nog toegankelijker Apenheul. Met dit inclusiepact '*Apenheul: Natuurlijk Gastvrij!*' worden heel praktische toezeggingen gedaan die leiden tot een nog betere toegankelijkheid voor bezoekers met een beperking.

Afgelopen jaar hebben we weer een aantal verbeterpunten opgepakt. Zo maken we aanpassingen in het park en op onze website die een groot verschil maken voor verschillende bezoekers.

Financiële aspecten

In 2024 werden geen bijzondere bijdragen geleverd aan afnemers, toeleveranciers en overheid. Apenheul heeft een schenking aan ANF gedaan van € 10.000.

7. Financiële ontwikkelingen

Omzet

De omzet van Apenheul kwam in 2024 uit op € 11,8 miljoen (in 2023: € 11,7 miljoen). De begroting van € 12,6 miljoen is niet behaald.

De omzet van Apenheul bestaat vooral uit omzet vanuit het park (entreetickets en horeca- en shopbestedingen). De lagere omzet t.o.v. begroot heeft voornamelijk te maken met lagere bezoekersaantallen in het reguliere seizoen (492.000 t.o.v. 520.000 begroot) en een lagere gemiddelde omzet per bezoeker (€ 21,89 t.o.v. 22,72 begroot).

Naast de omzet vanuit het park genereert Apenheul ook omzet uit evenementen en congressen. De omzetdoelstellingen op dit gebied zijn behaald.

Nettoresultaat

Het nettoresultaat kwam in 2024 uit op € 196.850 na belasting (in 2023: € 371.666). Ondanks dat de omzet lager is dan begroot, is het resultaat hoger dan begroot.

De kosten over 2024 zijn lager dan begroot. Grotendeels zit dit in de inkoopkosten vanuit de horeca en de evenementen en congressen. Maar ook de afschrijvingslasten en overige bedrijfskosten zijn lager dan begroot.

Tenslotte zijn de financiële baten door een hogere spaarrente hoger dan begroot.

Consolidatie

In verband met de onderlinge afhankelijkheid en de gelijke samenstelling van het bestuur en de Raad van Toezicht, vindt er een consolidatie plaats met Stichting WereldNatuurhuis.

Balansverhoudingen

Apenheul heeft de afgelopen jaren een gezonde financiële basis voor de toekomst weten te leggen. De liquiditeit op geconsolideerd niveau, uitgedrukt als verhouding vlottende activa gedeeld door de vlottende passiva (de current ratio), is in 2024 weliswaar afgenomen ten opzichte van eind 2023 (van 4,46 naar 3,73), maar is nog steeds zeer goed. Apenheul beschikt over een solide liquiditeitspositie.

De solvabiliteit, bepaald door het eigen vermogen te delen door het totale vermogen, is ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2023 en bedraagt 61% (in 2023: 62%). Dit percentage ligt ruim boven de veel gehanteerde generieke norm van 30%.

Kasstroom en financieringsbehoeften

In 2024 komt de totale netto kasstroom uit op € 280.000 positief (in 2023 € 720.000). Dit wordt veroorzaakt door de volgende activiteiten.

In 2024 is sprake van een positieve kasstroom uit operationele activiteiten (circa € 1,6 miljoen).

Door de investeringen is sprake van een negatieve kasstroom uit investeringsactiviteiten (circa € 1,2 miljoen).

Door de aflossingen op leningen is sprake van een negatieve kasstroom uit financieringsactiviteiten (circa € 100.000).

Onderhoud en investeringen in het park

Afgelopen jaar hebben we veel geïnvesteerd in het verduurzamen van het park. Zo zijn er verschillende warmtepompen geplaatst en zijn er op De St@art zonnepanelen gelegd. Daarnaast is een deel van het investeringsbudget gegaan naar het opknappen van het sifakaverblijf.

8. Risico's en risicobeheersing

Binnen Apenheul wordt aandacht besteed aan risicomanagement. Periodiek worden de risico's geëvalueerd, worden nieuwe risico's geïdentificeerd en worden de beheersingsmaatregelen bepaald. Alle risico's worden opgenomen in een risico-matrix waarin onder meer bepaald is wat de kans en de impact van de risico's zijn en wat de mitigerende maatregelen zijn die genomen worden. Vervolgens wordt gekeken wat het restrisico is en of dit acceptabel is of dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Eind 2024 is de risico-matrix geëvalueerd en waar nodig zijn hier risico's aan toegevoegd en/of aangescherpt.

De risico's zijn ingedeeld in vijf verschillende categorieën:

- Strategische risico's
- Risico's met een reputatiekarakter;
- Operationele risico's;
- Financiële risico's;
- IT-risico's.

De risicobereidheid met betrekking tot dieren, medewerkers en bezoekers is laag. Dit is tevens terug te vinden in de risico-matrix. Er zijn geen risico's aanwezig waarvan het restrisico op dit moment niet acceptabel is bevonden. Uiteraard wordt continu gekeken hoe de beheersmaatregelen verbeterd kunnen worden.

Verzekerbare risico's worden verzekerd voorzover kosten en baten tegen elkaar op wegen. Voor onder andere brand- en bedrijfsschade zijn bijvoorbeeld passende verzekeringen afgesloten.

Het risico met de grootste impact is dat er iets gebeurt (bijvoorbeeld een uitbraak van een virus of een grootschalige brand) wat leidt tot sluiting van het park of beperking in het aantal bezoekers.

Daarbij bestaat ook het risico dat onze zakelijke markt omzet wegvalt, indien maatregelen ertoe leiden dat geen evenementen meer mogelijk zijn. Het wegvallen van deze inkomsten leidt tot een grote druk op onze liquiditeit. Om dit risico te beheersen, is gezocht naar een andere bron van inkomsten. Inmiddels hebben wij nieuwe inkomsten in de vorm van sponsoring en donaties. Deze nieuwe inkomsten zijn echter nog onvoldoende om dit risico volledig af te dekken. Met de gemeente en provincie zijn daarom in het verleden gesprekken gevoerd over een lening. Deze is inmiddels in de vorm van een een rekening-courant faciliteit verstrekt door de gemeente Apeldoorn. Tot op heden heeft Apenheul hier geen gebruik van hoeven maken.

Aanvullend kijken wij continu kritisch naar onze kosten en investeringen en hanteren we een liquiditeitsbuffer, zodat we de lopende verplichtingen voor een aantal maanden kunnen blijven voldoen.

Hieronder een uiteenzetting van een aantal risico's en beheersingsmaatregelen die afgelopen jaar zijn gepasseerd.

Strategisch

Net als in vele branches zijn ook in onze branche de kosten van bijvoorbeeld energie en personeel de afgelopen jaren sterk toegenomen. Om te kunnen blijven investeren in ons park hebben we jaarlijks een positief resultaat nodig. Door de komende jaren bijvoorbeeld te investeren in verduurzaming van ons energieverbruik en automatisering van onze processen houden we de stijging van de exploitatielasten beperkt. Daarnaast kijken we ook naar andere manieren om inkomsten te genereren. Voorbeelden hiervan zijn fondsenwerving en de winterpropositie. De komende jaren blijven we hier veel aandacht voor houden om te zorgen voor een gezonde financiële huishouding en om zoveel mogelijk te kunnen blijven investeren in dat waar Apenheul voor staat.

Financieel

Apenheul beschikt over een gezonde liquiditeitspositie. Een groot deel van de tegoeden staat op een doelreserverekening bij Rabobank. Om meer rendement te behalen, hebben we afgelopen jaar een deel op een depositorekening vastgezet. Hierbij hebben we rekening gehouden met een gezonde termijn en buffer om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen.

Apenheul werkt met een Treasury statuut waarop door de Raad van Toezicht wordt toegezien. Het Treasury statuut geeft aan hoe wij met de beschikbare middelen omgaan en welk werkkapitaal wij willen aanhouden.

Wanneer wordt gekeken naar het frauderisico is de risicobereidheid laag. De kans op verlies van fysieke eigendommen door diefstal of fraude bij betalingsverkeer door personeel als gevolg van ontoereikende beveiliging, controle en/of dialoog is aanwezig, echter de financiële impact hiervan is laag. Toch willen we hier geen risico's in lopen. Een aantal operationele mitigerende maatregelen is bijvoorbeeld een goede voorraadregistratie door middel van structureel balansen en geen gelegenheid creëren door middel van toenemende bewustwording (leidinggevende maakt het bespreekbaar). Daarnaast hanteren we op allerlei gebieden het vier-ogen-principe. Denk daarbij aan:

- Het tekenen van contracten door twee personen, waarbij altijd de directeur tekent;
- Het fiatieren van facturen door twee personen waarvan minimaal één MT-lid;
- Dat betalingen altijd worden ondertekend door twee personen, waarvan één de directeur of de Manager Financiën en Bedrijfsvoering;
- Het dagelijks gezamenlijk tellen van kasgeld door de kassamedewerker en coördinator en daarna controle hierop door de administratie;

- Het opstellen van offertes voor zakelijke evenementen en congressen boven een bepaald bedrag wordt altijd beoordeeld door de Parkmanager.

Naast het vier-ogen-principe hebben we op het gebied van het betaalproces functiescheiding aangebracht tussen het aanmaken en wijzigen van stamgegevens en het verwerken en klaarzetten van betaalopdrachten.

Naast deze operationele mitigerende maatregelen heeft Apenheul ook een onafhankelijke auditcommissie (bestaande uit twee leden van de Raad van Toezicht) die toezicht houdt op de financiën. Meerdere keren per jaar komen zij samen met de directeur en de Manager Financiën en Bedrijfsvoering. Ook de Raad van Toezicht en het managementteam worden structureel meegenomen in de financiële gang van zaken. Incidentele posten, posten met een bepaalde mate van schatting of bijzondere transacties (zoals steunmaatregelen vanuit de overheden) worden besproken in het MT en gedeeld met de Raad van Toezicht, zodat zij de kennis hebben over de manier van verantwoording in de jaarrekening.

De interne beheersing van de organisatie wordt jaarlijks kritisch beoordeeld door de externe accountant. De externe accountant heeft over 2024 geen significante tekortkomingen geconstateerd.

Tevens wordt de jaarrekening ieder jaar gecontroleerd door een externe accountant. Over 2024 hebben we, net als over eerdere jaren, geen indicatie dat er sprake is geweest van fraude- of corruptiegevallen.

Operationeel

Afgelopen jaar hebben we opnieuw naar de veiligheidsmaatregelen en de veiligheidsorganisatie van het park gekeken. Mede door enkele wisselingen binnen de organisatie was er aanleiding om dit weer eens tegen het licht te houden. Er is een aantal extra maatregelen genomen op het gebied van alarmopvolging en de medewerkersbezetting rondom veiligheid is anders ingericht.

ICT

ICT vormt een steeds belangrijkere component in de ondersteuning van onze bedrijfsvoering. De risico's bij uitval en dergelijke zijn in kaart gebracht en opgenomen in het ICT-beleid. Dit beleid wordt jaarlijks geactualiseerd.

Omdat medewerkers een belangrijke schakel zijn op het gebied van IT-veiligheid zijn we afgelopen jaar een awareness traject gestart waarbij medewerkers door online modules periodiek informatie krijgen.

Gedurende het jaar is Apenheul niet geconfronteerd met IT-calamiteiten.

9. Stichting WereldNatuurhuis

Stichting WereldNatuurhuis stelt zich ten doel duurzaamheid te bevorderen door het beheer en de exploitatie van een gebouw op de rand van Apenheul en Park Berg & Bos.

De St@art is in 2024 verhuurd aan drie huurders: Apenheul (kantoorruimte, een auditorium en foyer voor groepsontvangsten), Betabit en Corporate Facility Partners (CFP).

In het boekjaar 2024 is het resultaat van Stichting WereldNatuurhuis € 76.200 (in 2023: € 58.750). Hierbij heeft Stichting WereldNatuurhuis de begroting (€ 62.200) gerealiseerd.

10. Toekomst

Ontwikkelingen

Waar we van 2017 tot en met 2023 druk bezig zijn geweest met de ontwikkeling van onder meer het nieuwe dwergapengebied, de horecalocatie de Apegaap en het nieuwe gebied aan het einde van ons park, staan we in 2024 aan de vooravond van nieuwe ontwikkelingen in het gorillagebied: de Gorillavallei.

In verschillende fasen wordt steeds een nieuwe deel van dit project gerealiseerd. We beginnen in 2025 met de aanloop naar het gebied waar een nieuwe observatiepost en een avonturenpad, dat langs het water loopt, worden gemaakt.

Investeringsen

Naast de Gorillavallei ontwikkelt Apenheul komend jaar ook op andere gebieden verder, niet alleen binnen ons park, maar ook daarbuiten. Door onze gezonde liquiditeitspositie kunnen we deze investeringen zelf dragen en verwachten we geen externe financieringsbehoefte.

In ons park investeren we bijvoorbeeld in de volgende zaken:

- Nieuwe entree, waardoor bezoekers geautomatiseerd door de kaartcontrole kunnen;
- Ons Madagaskargebied krijgt een upgrade;
- De sifaka's krijgen een nieuw binnenverblijf;
- De horecalocatie krijgt zonnepanelen en van binnen een logistieke upgrade.

Begroting 2025

Voor komend jaar hebben we een positief resultaat begroot van circa € 200.000. Qua bezoekersaantallen gaan we uit van circa 500.000 bezoekers.

Door indexatie van de prijzen en een hoger rendement op verkopen in ons park verwachten we een stijging van de netto-omzet.

De personeelskosten en overige exploitatielasten zullen komend jaar tevens worden geïndexeerd. We verwachten geen grote wijziging in de medewerkersbezetting.

Restaurant de Boschvijver

Buiten ons park hebben we begin van 2025 Restaurant de Boschvijver overgenomen.

Dit restaurant ligt bij de hoofdingang van het Apeldoornse Stadspark Berg & Bos.

Bezoekers van Apenheul komen hier langs tijdens hun wandeling naar het park voor een dagje uit of een evenement. Deze unieke locatie, met uitzicht op de bosvijver, is niet alleen een eetgelegenheid maar biedt ook mogelijkheden voor zakelijke arrangementen.

Het restaurant sluit dus heel goed aan op de activiteiten van Apenheul.

Parkeren

Begin 2024 is de uitspraak van de rechter geweest inzake de verplichting die de gemeente Apeldoorn heeft met betrekking tot het parkeren bij Apenheul. De gemeente is verplicht een goede voorziening te treffen, op loopafstand van Apenheul, zonder restricties en zij moet alle kosten die daarvoor nodig zijn dragen.

De gemeente Apeldoorn en ook Apenheul zijn beide in beroep gegaan tegen de uitspraak van de rechter. De rechtbank heeft partijen verzocht, wat Apenheul altijd al voorstond, om middels mediation tot een passende oplossing te komen. Dat mediationproces is in 2024 opgestart en parallel daaraan ook een onafhankelijke waardebeoordeling om de exploitatie van het parkeren aan Apenheul over te dragen. Lusten en lasten komen dan in één hand en maakt sturen op bezoekersaantallen en mogelijk ervaren overlast eenvoudiger.

Het mediationtraject lijkt op het moment van schrijven van dit verslag kansrijk en we hopen dat we snel zicht hebben op een definitieve oplossing.

11. Dankwoord

In het afgelopen jaar hebben we de plannen voor de komende jaren gemaakt en vastgelegd in 'Expeditie Apenheul' 2025-2029. Onze merkwaarden 'echt, avontuurlijk en gedreven' willen we in alles wat we doen de komende jaren nog sterker naar voren laten komen. Of je nu een particuliere of zakelijke bezoeker bent: een bezoek aan Apenheul is altijd bijzonder, leerzaam en draagt bij aan natuur- en soortbehoud.

Een vooruitblik start altijd met een blik achterom en het maakt me trots te zien hoeveel van de plannen die we ons in 2019 hadden voorgenomen zijn uitgevoerd en met welke goede resultaten! Wie had dat gedacht toen in 2020 de wereld er opeens compleet anders uitzag dan we hadden voorzien. Een groot woord van dank aan de Raad van Toezicht en in het bijzonder scheidend voorzitter Olaf Prinsen voor de goede samenwerking en het vertrouwen de afgelopen acht jaar.

Om het moment van schrijven zijn de eerste 100.000 bezoekers al weer op bezoek geweest en hebben we heel veel mooie evenementen mogen organiseren. De reacties van bezoekers zijn nog weer beter dan vorig jaar en dat geeft veel vertrouwen in de toekomst. Met een deels nieuwe, sterke ploeg, een stevige financiële basis, mooie plannen en natuurlijk een prachtig park met bijzondere dieren zijn alle ingrediënten voor een succesvol jaar aanwezig.

Roel Welsing
Algemeen Directeur

12. Financiële gegevens

Balans per 31 december 2024

Na resultaatbepaling

		31-12-2024		31-12-2023	
	Ref	€	€	€	€
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	14.1				
Bedrijfsgebouwen en -terreinen		3.705.850		4.165.234	
Machines en installaties		2.755.311		2.189.843	
Andere vaste bedrijfsmiddelen		368.717		503.455	
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste bedrijfsactiva		266.050		229.261	
			7.095.928		7.087.793
Financiële vaste activa					
Lening u/g Stichting WereldNatuurhuis	14.2	792.925		633.957	
Latente belastingvorderingen		82.265		0	
			875.190		633.957
Vlottende activa					
Vorraden			266.082		227.691
Vorderingen					
Vorderingen op handelsdebiteuren		239.497		211.745	
Vorderingen op Stichting WereldNatuurhuis		0		158.968	
Overige vorderingen en overlopende activa		963.821		691.523	
			1.203.318		1.062.236
Liquide middelen	14.3				
Bank		6.577.323		6.318.667	
Kas		24.482		36.017	
			6.601.805		6.354.684
Totaal activa			16.042.323		15.366.361

		31-12-2024		31-12-2023	
	Ref	€	€	€	€
Passiva					
Eigen vermogen	14.4		13.915.583		13.794.934
Voorzieningen	14.5		71.385		57.252
Kortlopende schulden					
Schulden aan leveranciers en handelskredieten		222.549		225.418	
Rekening-courant Apenheul Primate Conservation Trust		177.632		224.640	
Schulden ter zake van belastingen en premies sociale verzekeringen		80.082		71.995	
Schulden ter zake van pensioen, lonen en vakantiegeld en -dagen		359.277		246.725	
Overige schulden en overlopende passiva		1.215.815		745.397	
			2.055.355		1.514.175
Totaal passiva			16.042.323		15.366.361

Winst- en verliesrekening 2024

		2024		2023	
	Ref	€	€	€	€
Netto-omzet		11.740.376		11.628.093	
Overige bedrijfsopbrengsten		118.343		39.589	
			11.858.719		11.667.682
Kosten					
Kosten van grond- en hulpstoffen		1.606.953		1.634.229	
Loonkosten		4.913.589		4.354.357	
Sociale lasten en pensioenlasten		915.071		773.861	
Afschrijvingen materiële vaste activa		1.128.204		1.180.847	
Overige bedrijfskosten		3.336.303		3.455.173	
			11.900.120		11.398.467
Totaal van het bedrijfsresultaat			-41.401		269.215
Financiële baten en lasten					
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		106.666		63.893	
Rentelasten en soortgelijke kosten		-26.881		-21.721	
			79.785		42.172
Totaal van resultaat voor belastingen			38.384		311.387
Belastingen over de winst of het verlies			82.265		1.529
Totaal van resultaat na belastingen			120.649		312.916

13. Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Algemene toelichting

Activiteiten

De stichting is gevestigd aan de J.C. Wilsaan 21 - 31 te Apeldoorn en heeft ten doel natuurbeschermingseducatie en soortbehoud door middel van het beheer en de exploitatie van een dierenpark met als specialiteit primaten en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, een en ander in de ruimste zin des woords. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41040007.

Informatieverschaffing over groepsverhoudingen

Apenheul Primate Conservation Trust te Apeldoorn is een verbonden partij welke buiten de groep staat.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva.

Algemeen

De ANBI rapportage is opgesteld conform de Uitvoeringsregeling Algemene Wet Rijksbelastingen 1994. De rapportage is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Toelichtingen op posten in de balans en staat van baten en lasten zijn genummerd.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreininrichting worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur, of lagere bedrijfswaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs. Indien voor te vervaardigen materiële vaste

activa noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken, worden rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs. Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De diercollectie is op nihil gewaardeerd.

Kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen en terreininrichting en installaties worden geactiveerd volgens componentenbenadering. Afschrijving van de componenten vindt plaats vanaf het moment van ingebruikname.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Jaarlijks wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen

boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de stichting op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de stichting de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardevermindering en verwerkt dit direct in de winst- en verliesrekening.

Financiële vaste activa

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen, met dien verstande dat latente belastingvorderingen allen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst zal zijn waarmee de verliezen kunnen worden gecompenseerd.

De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Vorraden

Vorraden voor gebruik en verkoop bestaan uit de per balansdatum aanwezige voorraad shop en voorraad horeca. De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De looptijd van de vorderingen is minder dan één jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden, zijn vrij opneembaar en zijn opgenomen tegen de nominale waarde. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Overige voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in de staat van baten en lasten als interestlast verwerkt.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde. De looptijd van de kortlopende schulden is minder dan één jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Omzetverantwoording

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit overeenkomsten met klanten. In de overeenkomsten worden de individuele prestatieverplichtingen geïdentificeerd. Vervolgens wordt de transactieprijs vastgesteld en deze wordt toegerekend aan individuele prestatieverplichting. Hierbij wordt rekening gehouden met kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Bruto-bedrijfsresultaat

De brutomarge bestaat uit de netto-omzet, de overige bedrijfsopbrengsten en de kosten van grond- en hulpstoffen. Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van de over omzet geheven belastingen.

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot het eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Overige bedrijfsopbrengsten

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Kosten van grond- en hulpstoffen

Kosten van grond- en hulpstoffen worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Lasten uit hoofde van personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn.

Pensioenlasten

Er is sprake van een toegezegde-bijdrageregeling. De jaarlijkse premie wordt hierbij gegarandeerd. De hoogte van het uiteindelijke pensioen is onder andere afhankelijk van

het te bereiken beleggingskapitaal, de rente op pensioendatum en de levensverwachting op pensioendatum. De premies worden verantwoord als personeelslasten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen. De

belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- de medewerkers betalen een eigen bijdrage van 5%;
- medewerkers nemen deel vanaf 21 jaar;
- het maximum voor het pensioengevend salaris bedraagt € 114.866.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van dedesbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangsten leningen.

Belastingen over de winst of het verlies

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

14.1 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa kunnen als volgt worden samengevat:

	Bedrijfsgebouwen en - terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetaling op materiële vaste bedrijfsactiva	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2024					
Verkrijgings- of vervaardingsprijs	14.753.716	11.185.531	4.523.466	229.261	30.691.974
Afschrijvingen	-10.588.482	-8.995.688	-4.020.011	-	-23.604.181
Boekwaarde per 1 januari 2024	4.165.234	2.189.843	503.455	229.261	7.087.793
Mutaties boekjaar					
Investeringen	-	814.823	70.743	250.773	1.136.339
Afschrijvingen	-459.384	-463.339	-205.481	-	-1.128.204
Activa in ontwikkeling gereed	-	213.984	-	-213.984	-
	-459.384	565.468	-134.738	36.789	8.135
Stand per 31 december 2024					
Verkrijgings- of vervaardingsprijs	14.753.717	12.214.341	4.594.209	266.050	31.828.317
Afschrijvingen	-11.047.867	-9.459.030	-4.225.492	-	-24.732.389
Boekwaarde per 31 december 2024	3.705.850	2.755.311	368.717	266.050	7.095.928

De afschrijvingspercentages zijn als volgt:

	Bedrijfsgebouwen en - terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen
	%	%	%
Begin van de reeks van het afschrijvingspercentage	4,50	7,90	6,70
Einde van de reeks van het afschrijvingspercentage	10,00	20,00	33,33

14.2 Lening u/g Stichting WereldNatuurhuis

	2024	2023
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	633.957	633.957
Aflossing in boekjaar	-	-
Boekwaarde per 31 december	633.957	633.957

Betreft een in 2015 verstrekte lening van € 800.000. Het rentepercentage bedraagt 3,0% per jaar. De looptijd van de lening bedraagt 20 jaar. De vordering met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 633.957. De lening betreft een achtergestelde lening. Er zijn geen nadere zekerheden overeengekomen. Er is geen kortlopende deel opgenomen aangezien er tot een nader te bepalen datum niet wordt afgelost.

14.3 Liquide middelen

Een bedrag ad € 177.018 (rekening-courant APCT) staat niet ter vrije beschikking van de stichting (vorig jaar € 85.197).

14.4 Eigen vermogen

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Overige reserve	13.915.583	13.794.934

In onderstaand overzicht is het verloop van het eigen vermogen weergegeven:

	Overige reserve
	€
Stand per 1 januari 2024	13.794.934
Uit resultaatverdeling	120.649
Stand per 31 december 2024	13.915.583

14.5 Voorzieningen

Voorziening jubilea

	2024	2023
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	29.069	29.069
Mutatie boekjaar	-4.327	-
Boekwaarde per 31 december	24.742	29.069

Deze voorziening heeft met een overwegend langlopend karakter. Bij de bepaling van de voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- verwachte gemiddelde salarisstijging 2,5% per jaar;
- in de berekening is rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2,5%;
- de verwachte vertrek kans is per individuele werknemer en functie beoordeeld en varieert van 0% tot 100%.

Voorziening langdurig ziekteverzuim

	2024	2023
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	28.183	28.183
Mutatie boekjaar	18.460	-
Boekwaarde per 31 december	46.643	28.183

De voorziening langdurig ziekteverzuim is gevormd voor medewerkers die langdurig ziek zijn en waarvan verwacht wordt dat zij niet (volledig) het werk hervatten. Op balansdatum is een inschatting gemaakt voor het percentage ziekteverzuim en de duur van het ziekteverzuim.

14.6 Gemiddeld aantal werknemers

	Werkzaam binnen Nederland	Werkzaam buiten Nederland	Totaal
	Fte	Fte	Fte
In 2024	71,59	-	71,59
In 2023	71,12	-	71,12

Ondertekening

Apeldoorn, 25 juni 2025

De algemeen directeur,

w.g.
R.W.A. Welsing

De Raad van Toezicht,

w.g.
O.G. Prinsen

w.g.
G. Hop

w.g.
H.A. van der Meer

w.g.
E.H.M. Sterck

w.g.
F.A.L.M. Verstappen

Stichting Apenheul | Postbus 97 | 7300 AB Apeldoorn | www.apenheul.nl | office@apenheul.nl